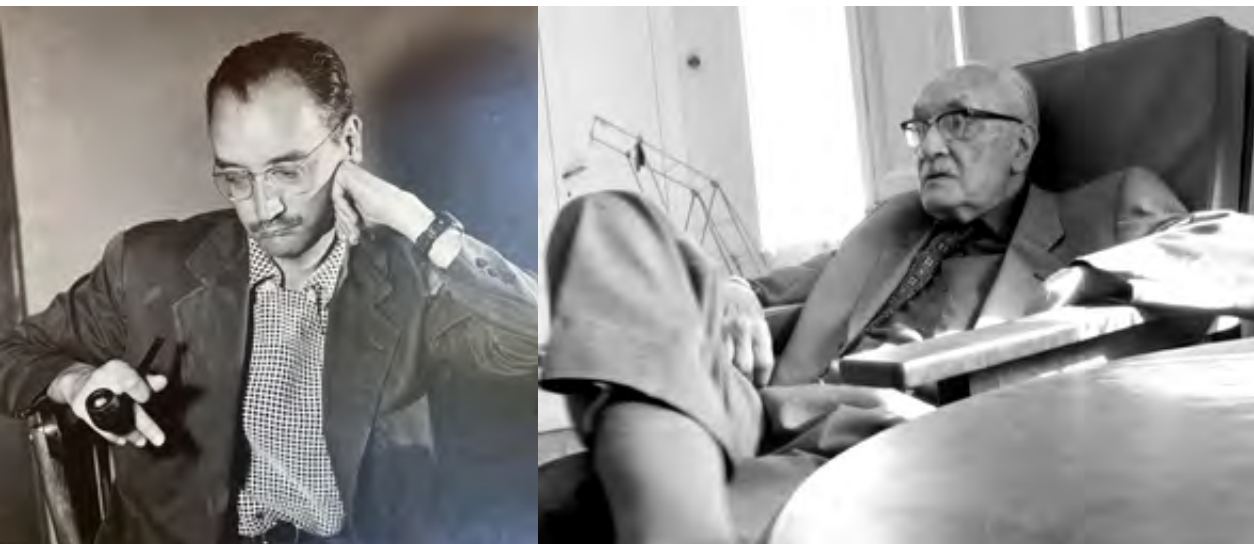

JOSEP
VIDE
MARTÍN

passió intel·lectual

Josep Maria de Martín. Passió intel·lectual

Convent de Sant Francesc. Berga.
octubre 2022 - gener 2023

Josep Maria de Martín i Gassó (Berga, 1920-2005) Estudià Dret i feu de professor de pintura i d'ensenyament mitjà. Excel·lí com a pintor, dibuixant, poeta i crític d'art. Artista singular i exigent, fou un dels personatges de referència entre la intel·lectualitat del seu temps. El centenari del seu naixement fou l'any 2020, però la pandèmia va impedir celebrar-ho com cal. Així, la ciutat de Berga vol reivindicar un dels seus artistes més destacats amb aquesta exposició ideada i realitzada per Salvador Vinyes i Jaume Capdevila.

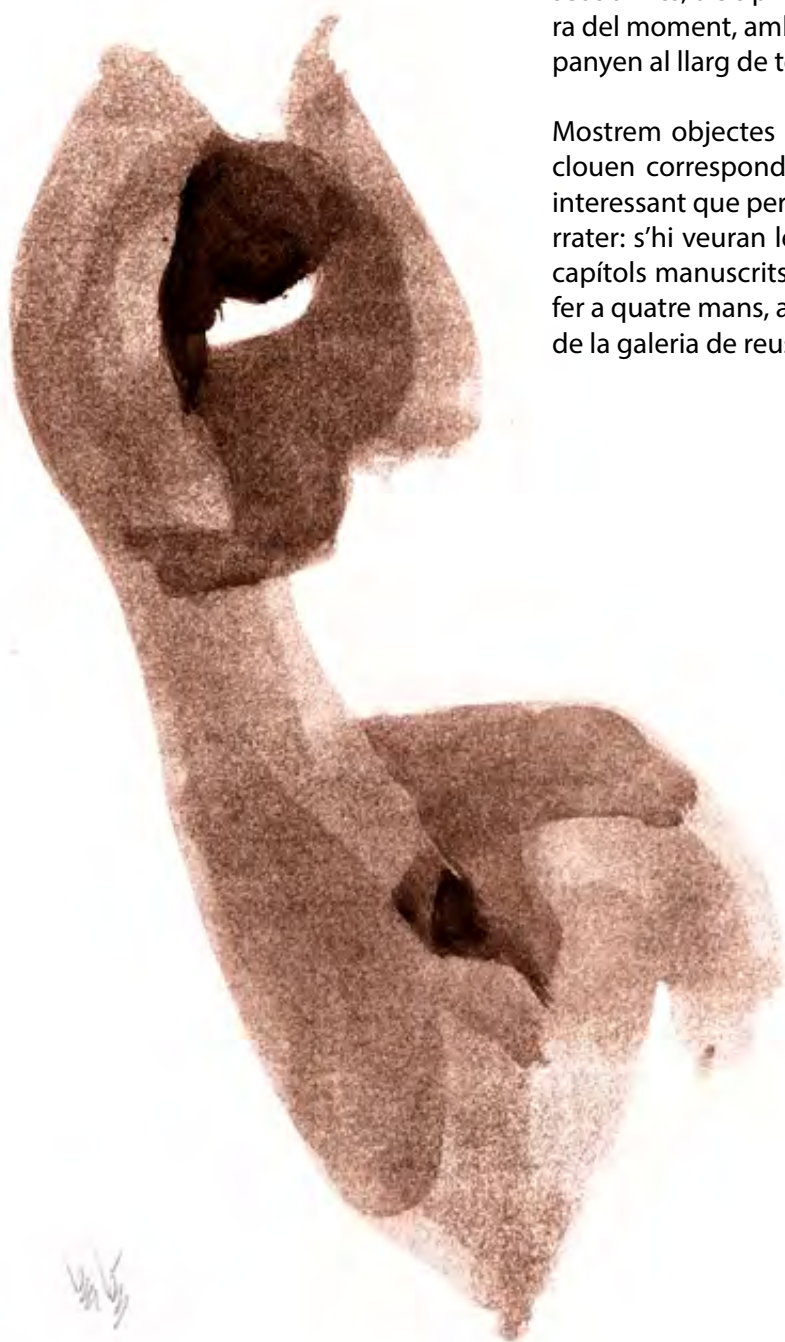
Aquesta exposició vol reivindicar el valor de l'obra de Josep Maria de Martín, però per damunt de tot, pretén fer-lo accessible. Mostrar el seu talent creatiu, i el rigor amb el que encara el procés creatiu. Posar en relleu les seves inquietuds personals i intel·lectuals, i a la vegada permetre conèixer la persona que hi ha darrere l'artista.

L'exposició explora totes les seves facetes creatives. Hi descobrirem el pintor, el poeta, l'escriptor, el ninotaire, el cartellista, el crític d'art, l'il·lustrador, el grafista, l'activista cultural o el pedagog. Alhora, podrem descobrir com van veure de Martín els seus amics, o els principals especialistes en art, pintura i literatura del moment, amb cites sobre ell i la seva obra que ens acompanyen al llarg de tot el recorregut.

Mostrem objectes o documents pràcticament inèdits, que inclouen correspondència personal o esbossos, i material molt interessant que permet explorar la seva relació amb Gabriel Ferrater: s'hi veuran les dedicatòries dels llibres de Ferrater, o els capítols manuscrits d'una segona novel·la, inacabada, que van fer a quatre mans, així com els esbossos per al retrat de Ferrater de la galeria de reusencs il·lustres.

«En el nucli barceloní de la meitat del segle, J. M. de Martín i els germans Ferrater constituïen una cèl·lula unida per l'intercanvi de llibres, la viva discussió literària i, fins i tot, la permuta de signatures –algun article de Gabriel fou, en realitat, escrit pel pintor de Berga.»

LAUREÀ BONET

Visita a l'exposició:

L'exposició permet endinsar-se en l'univers de Martín, i captar la profunda passió intel·lectual que va orientar tota la seva vida.

Dins el marc incomparable que és el claustre del convent de Sant Francesc, l'exposició es divideix en dos grans àmbits. En un explorem la faceta més humana i personal, en l'altre la faceta creativa.

1. La persona

D'entrada s'explica l'origen de la nissaga familiar dels de Martín, antics barons de Balsareny, de l'avi, Francesc de Martín, que arribà a ser alcalde de Berga; el pare, metge molt conegut i apreciat; i el germà, Carlos, que també fou metge i s'interessà per la pintura.

A continuació s'ofereix un tast de l'Univers de Martín, on ell és l'epicentre d'una xarxa d'amistats i complicitats. Des dels intel·lectuals barcelonins de la postguerra (Ferrater, Luján, Perucho, Castellet, Palau i Fabre, Barral, Sacristán, de Caralt...), als principals artistes del moment (Rogent, Villà, Ràfols Casamada, Tàpies, Ponç, Cuixart...) o el cercle berguedà, on ell exerceix de vèrtex inspirador.

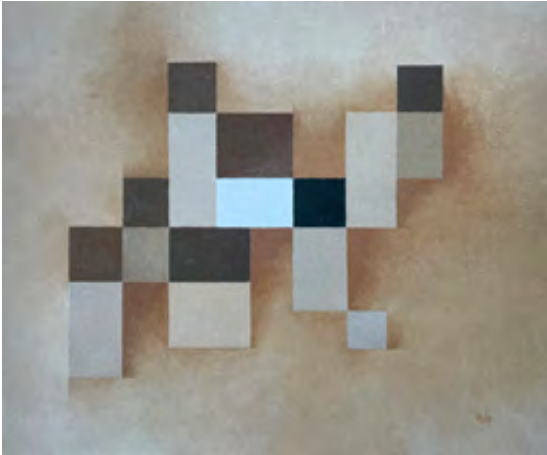
Finalment, el visitant podrà descobrir diferents aspectes de la faceta més personal i humana de de Martín, i com aquests aspectes influeixen en la seva obra: la seva timidesa, el seu sentit de l'humor, la seva obsessió per la perfecció.

«És lúcid, simple, sobri. Sembla fred però no ho és. Sembla barbar i és cultísim. Sembla arriscat i és tímid.»

CLIMENT FORNER

2. L'intel·lectual

Com a intel·lectual total, explorà amb passió diverses àrees del coneixement. L'exposició permet degustar una mostra de la seva faceta de pintor, però el més important és que s'acompanya de claus per tal que el visitant compregui les motivacions estètiques i el ressò que la seva obra va obtenir en la premsa del moment. El mateix amb la seva poesia, o els seus articles de crítica d'art, que es recuperen aquí, junts per primera vegada.

El visitant podrà veure també tots els llibres que va publicar de Martín, des del volum humorístic Loco retablo de la Patum (1944), als estudis Para comprender el cine (1943) o La prensa periódica bergadana (1812-1969). També el rar volum titulat tan sols 9, on hi ha les semblances i les caricatures dels 9 amics que feien la revista Alerta: Perucho, Lujàn, Valls, Vilanova, Mayans, Riera, Fisas i Torres, a banda de Martín.

A banda, fou portadista d'obres de Carner, Espriu, Ferrater, o Gil de Biedma i il·lustrà Steinbeck, Greene, Mann, Faulkner o Simenon. No hi pot faltar un espai per als dibuixos, il·lustracions, caricatures i ninots. I el públic berguedà agrairà trobar cartells i programes de la Patum, la festa dels bolets, Santa Eulàlia, o la fira de maig. Naturalment, també els popularíssims calendaris de la farmàcia Cosp.

«En aquella època em venia a veure, així mateix, el pintor de Martín, que em portava notícies d'un grup que llavors estava configurant-se i que es reunia al bar Guinea –Néstor Luján, Joan Perucho, Manuel Valls, Vilanova, etc.– algun component del qual em va presentar més tard.»

ANTONI TÀPIES

Dibuixant

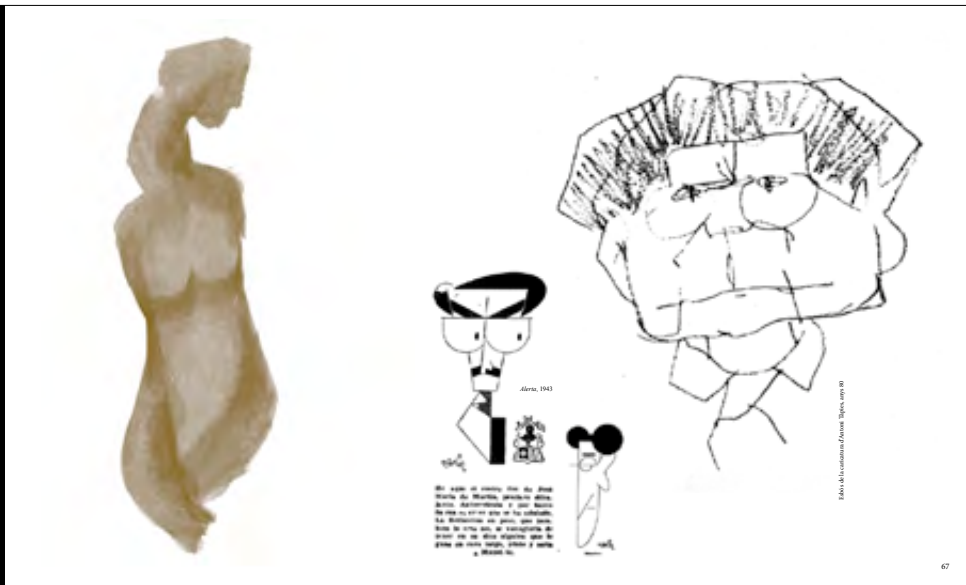
«Per a l'artista dibuixar és descobrir. És l'acte mateix de dibuixar el que força l'artista a mirar.»

JOAN BRONCA,
Sobre el dibuix

«La realitat exactament imitada mai serà art. L'art és creació, no imitació.»

RAMON ROBERTI,
Manifest negre

De totes les seves passions i activitats artístiques la primera i més fonda fou la de dibuixant. Josep Maria de Martín és, per davant de tot, un home que dibuixa. El dibuix li serveix per analitzar el món, per comprendre la realitat i endreçar-la. El dibuix li permet desdoblar-se com a caricaturista, ninotaire, cartellista o il·lustrador, buscant l'existència en cadascuna de les diferents modalitats artístiques.

Que han dit sobre de Martín?

«Josep Maria de Martín és, abans que res, un home d'una severitat gòtica (si no bizantina) fascinant, de mirada fixa i absorbent, i tot ell tendeix a l'autarquia i la suficiència (ja sigui física o moral) primigènies. L'acompanya, sempre, la fidelitat d'un ca.»

JOAN PERUCHO

«Gabriel rondava sempre en companyia del seu inseparable còmplice Martín per les sales d'exposicions, pels teatres, per les copes d'abans i després de les inauguracions, i va educar en les parets de les sales barcelonines el gust per la pintura moderna que després havia de reflexar en els esplèndids articles —esplèndids, sobretot per inhabituals— que va publicar majoritàriament a Laye, revista on va germinar el grup poètic dels cinquanta.»

MARIA ANGELES CABRÉ

«En l'artista Josep Maria de Martín el reduccionisme és elevat a estil, però és un reduccionisme d'elaboració lenta que implica cuidar-se de les textures alhora que es tracta d'amagar la pròpia traça.»

JOSEP CARRERAS

«De Martín fa palès l'esperit cèzanià i el rigor el durà a reduir, en les pintures i els dibuixos, el món figurat a un esquema geomètric, amb una fredor aparent que traspua un cert humor.»

JOSEP CORREDOR MATHEOS

«Bernat Meix és d'un dels poetes irònics i satírics més importants de la modernitat, juntament amb Pere Quart i Salvador Espriu.»

SAM ABRAMS

... Son telas austeras, taciturnas, que renuncian expresamente a seducirnos por una gracia demasiado aparente. Es curioso cómo, tratándose de obras que manifiestan con toda claridad su estructura, que no disimulan ni poco ni mucho el esqueleto de su composición lineal o colorística, cómo, no obstante, reclaman de nosotros una lenta observación, para que alcancemos a percibir la viva raíz de su gracia. Son obras claras y, sin embargo, reticentes. Diríase que el pintor ha prescindido de nosotros, los contempladores, y, casi, que ha prescindido de sí mismo. Diríase que, en vez de partir de la naturaleza para ir a encerrarse en un mundo autónomo de especulaciones plásticas, se ha limitado a presionar a la naturaleza para que ella misma se encajara en la forma que le pertenecía en potencia, y que luego nos ha presentado a dicha naturaleza, no deformada, sencillamente conformada; él, el pintor, parece haber quedado al margen, indiferente a lo que sucedería cuando el resultado de su operación se enfrentara con el contemplador.

Nadie sabe ya que, para repetir palabras de T. S. Eliot, "lo que ocurre (en el arte) es una continua sumisión de lo que el artista es en cada momento a algo que vale más. El progreso de un artista es un continuo sacrificio de sí mismo, una continua extinción de la personalidad". Este "algo que vale más" -el estilo- ha sido perseguido por Martín con ejemplar pertinacia...

GABRIEL FERRATER

"Sobre pintura"
Ed. Seix Barral S.A. Barcelona, 1981

*Per a Josep M. de Martí,
segur que encara ens
entenen amb mitja
paraula sobre moltes
coses - com és ara
les patums que no
són la de Berça,
Gabriel
18.66*

Horaris de visita

A partir del 27 d'octubre de 2022
de dijous a diumenge, d'11 a 14 h i de 17 a 20 h

A partir del 2 de gener: dissabtes, diumenges i festius
d'11 a 14 h i de 17 a 20 h

ACTIVITATS

Dissabte 19 de novembre. 18 h

“Gabriel Ferrater, L'Art de la pintura”

Conferència i presentació del llibre,

a càrrec d'**Abel Figueres**,

llicenciat en Belles Arts, catedràtic d'Ensenyament Secundari i professor del Batxillerat d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny.

Dissabte 3 de desembre. 12 h

Visita guiada amb els comissaris de l'exposició

Inscripcions Museu Comarcal de Berga

Carrer dels Àngels, 7

Tel. 938 211 384

aj022.ofturisme@ajberga.cat

Grups prèvia visita concertada